NORAKSTS

Administratīvā apgabaltiesa

Lieta Nr.A42873409
AA43-0157-13/4

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2013.gada 18.februārī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja R.Paegle,
tiesnese I.Kaļiņina un tiesnesis M.Vīgants,

piedaloties pieteicējas Satiksmes ministrijas pārstāvēm *L.P.* un *B.J.*, kā arī atbildētājas Rīgas pilsētas pašvaldības pusē pieaicinātās iestādes Rīgas domes pārstāvei *D.P.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc Satiksmes ministrijas (turpmāk arī – pieteicēja) pieteikuma par Rīgas domes 2009.gada 12.jūnija lēmuma Nr.1-43/RD-09-1680nd atcelšanu, sakarā ar Rīgas domes apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2011.gada 1.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Rīgas domes Pašvaldības ieņēmumu pārvalde (turpmāk – Pārvalde) 2009.gada 16.aprīlī pieņēma lēmumu Nr. PIP-09-2682-ls/05-07/09-151096-AL „Par nekustamā īpašuma nodokli par zemes vienību" (turpmāk – sākotnējais lēmums), atstājot negrozītu Pārvaldes 2009.gada 16.februāra nekustamā īpašuma nodokļa (turpmāk – NĪN) maksāšanas paziņojumu 2009.gadam daļā par zemes vienības */adrese/*, kadastra apzīmējums */kadastra apzīmējums/*, daļu 11001 kvadrātmetru (m^2) platībā (turpmāk – zemesgabals). Ar sākotnējo lēmumu pieteicējai noteikts pienākums samaksāt NĪN Ls 1547,02 apmērā par zemesgabalu.

Nepiekrītot sākotnējam lēmumam, pieteicēja vērsās augstākā iestādē ar sūdzību.

[2] Ar Rīgas domes 2009.gada 12.jūnija lēmumu Nr.1-43/RD-09-1680nd (turpmāk – Lēmums) sākotnējais lēmums atstāts negrozīts.

Lēmumā ietverti šādi apsvērumi.

[2.1] Zemesgabala īpašniece ir Latvijas valsts, kuras vārdā rīkojas Ministru kabinets. Savukārt institūcija, uz kuras vārda nekustamais īpašums reģistrēts zemesgrāmatā, uzskatāma par valstij piederošā nekustamā īpašuma valdītāju. Zemes gabals */adrese/*, kadastra apzīmējums */kadastra apzīmējums/*, nostiprināts zemesgrāmatā Latvijas valstij Satiksmes ministrijas personā.

[2.2] Likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 1.panta otrās daļas 11.punkts nav piemērojams, jo minētā tiesību norma attiecas uz gadījumiem, kad īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu nav nostiprinātas zemesgrāmatā.

Uz zemesgabalu nav attiecināmi likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 1.panta otrās daļas nosacījumi, līdz ar to pieteicēja ir uzskatāma par NĪN maksātāju.

[3] Pieteikumā par Lēmuma atcelšanu norādīti turpmāk minētie argumenti.

[3.1] Nepareizas tiesību normu interpretācijas rezultātā Lēmumā noteikts normatīvajos aktos neparedzēts NĪN maksātājs – pieteicēja.

[3.2] Pieteicēja neatbilst likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 2.pantā ietvertajai tiesiskā valdītāja definīcijai, jo īpašumus, par kuriem saņemts NĪN maksāšanas paziņojums, pieteicēja nav ieguvusi īpašumā vai valdījumā zemes reformas gaitā vai arī mantošanas vai atsavināšanas rezultātā.

[4] Rakstveida paskaidrojumā Rīgas dome (turpmāk arī – atbildētāja) pieteikumu neatzīst, atsaucas uz likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 2.panta piekto daļu, Ministru kabineta 2006.gada 20.jūnija noteikumu Nr.495 „Likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 23.punktu, kā arī uz likuma „Par valsts un pašvaldību zemes īpašuma tiesībām un to nostiprināšanu zemesgrāmatā" 8.panta trešo daļu. Atbildētāja paskaidro, ka nav nepieciešams Ministru kabineta rīkojums, jo ar 1996.gada 24.decembra nodošanas–pieņemšanas aktu VAS „Valsts nekustamā īpašuma aģentūra" nodevusi un pieteicēja pārņēmusi zemesgabalu savā valdījumā.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2011.gada 1.jūnija spriedumu pieteikums apmierināts, balstoties uz šādiem motīviem.

[5.1] Tiesa atsaukusies uz likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 1.panta otrās daļas 11.punktu.

Tiesa konstatēja, ka likumā „Par nekustamā īpašuma nodokli" nav ietverts jēdziena „valstij un pašvaldībām piekritīgais nekustamais īpašums" skaidrojums. Savukārt, piemēram, no likuma „Par valsts un pašvaldību zemes īpašuma tiesībām un to nostiprināšanu zemesgrāmatās", izriet, ka tiek nošķirta

valstij vai pašvaldībai piederošā zeme no valstij vai pašvaldībai piekrītošās zemes. No minētā likuma arī izriet, ka par valstij vai pašvaldībai piekrītošo zemi ir uzskatāma zeme zemes reformas laikā, ja tas atbilst likumā noteiktajiem gadījumiem, un šāda zeme ir ierakstāma zemesgrāmatā uz valsts vai pašvaldības vārda. Līdz ar to likuma „Par valsts un pašvaldību zemes īpašuma tiesībām un to nostiprināšanu zemesgrāmatās" izpratnē zeme, kas jau ir ierakstīta zemesgrāmatā, ir uzskatāma nevis par valstij vai pašvaldībai piekrītošo, bet gan piederošo zemi.

Tiesa atzina, ka minētais nevar būt par pamatu, lai secinātu, ka tieši tāpat ir skaidrojams arī likumā „Par nekustamā īpašuma nodokli" lietotais jēdziens „valstij un pašvaldībām piekritīgais nekustamais īpašums". Lai secinātu, kā saprotams jēdziens „valstij un pašvaldībām piekritīgais nekustamais īpašums", jāveic arī tiesību normu sistēmiskā un teleoloģiskā interpretācija.

[5.2] Tiesa uzskatīja, ka no likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 1.panta otrās daļas izriet princips, ka ar NĪN netiek aplikti tādi objekti, kas tik izmantoti valsts vai pašvaldību publisko funkciju veikšanai. Piemēram, saskaņā ar „Par nekustamā īpašuma nodokli" 1.panta otrās daļas 1.punktu ar NĪN neapliek pašvaldības nekustamo īpašumu, kuru lieto pašvaldības dome (padome), kā arī tās izveidotās iestādes, kuras tiek finansētas no pašvaldības budžeta līdzekļiem un atrodas šīs pašvaldības administratīvajā teritorijā, kā arī citām personām iznomāto vai valdījumā nodoto pašvaldības nekustamo īpašumu, kurš tiek izmantots medicīnas vai sociālās aprūpes pakalpojumu sniegšanai. Savukārt 14.-16.punkts paredz, ka ar NĪN neapliek ēkas, kuras izmanto dažādas valsts iestādes.

Tāpat no likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 1.panta otrās daļas izriet, ka ar NĪN neapliek īpašumu, uz kura atrodas publiskas lietas (publiskie ūdeņi, ceļi, ielas, valsts aizsargājamie kultūras pieminekļi, kapsētas, muzeji, bibliotēkas u.tml.)

Tiesa atzina, ka tas atbilst principam, ka valstij ir jādarbojas efektīvi, proti, ar pēc iespējas mazākiem līdzekļiem cenšoties sasniegt iespējami labāko rezultātu. Ja nekustamais īpašums, kas tiek izmantots publisko funkciju veikšanai, tiktu aplikts ar NĪN, tas palielinātu šo funkciju veikšanai nepieciešamās izmaksas. Tiesa konstatēja, ka arī citu valstu likumos iestrādāts līdzīgs princips.

[5.3] Atbilstoši juridiskajā literatūrā nostiprinātajām atziņām valsts un pašvaldība ir publisko tiesību juridiskās personas. Valsts ir sākotnējā publisko tiesību juridiskā persona, bet pašvaldība ir atvasināta publisko tiesību juridiskā persona. Valsts veido atvasinātās publisko tiesību juridiskās personas, lai efektīvāk varētu veikt valsts pārvaldes funkcijas. Izveidojot atvasinātas publiskas personas, valsts nodod to pārvaldībā (autonomā kompetencē) daļu no saviem valsts pārvaldes uzdevumiem (sk. *Levits E. Valsts un valsts pārvaldes juridiskā struktūra un pamatjēdzieni, 35.punkts, http://www.politika.lv/temas/cilvektiesibas/7983/).* Turklāt atvasināta publiska persona par savām darbībām autonomās kompetences ietvaros primāri atbild pati un zaudējumu atlīdzību izmaksā no sava budžeta. Taču atbilstoši Valsts

pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 28.panta pirmajai daļai, ja atvasināta publisko tiesību juridiskā persona nevar izpildīt iestādes lēmumu vai tiesas nolēmumu par zaudējumu atlīdzināšanu līdzekļu trūkuma dēļ, zaudējuma atlīdzinājumu izmaksā no valsts pamatbudžeta saskaņā ar šā panta noteikumiem. Tātad sekundāru atbildību par atvasinātām publiskām personām nes valsts.

Tiesa atsaukusies uz Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1.panta 2.punktu.

Veidojot atvasinātas publiskas personas, valsts parasti arī nosaka, no kā tās varēs iekasēt līdzekļus sava budžeta veidošanai. Pašvaldību gadījumā viens no šādiem avotiem ir NĪN, kuru atbilstoši valsts noteiktajam iemaksā pašvaldības budžetā.

Ja uzskatītu, ka pašvaldībai ir tiesības iekasēt NĪN arī par tādu nekustamo īpašumu, kas tiek izmantots publisku funkciju veikšanai, tad veidotos situācija, kad atvasinātas publiskas personas budžeta veidošanas rezultātā sadārdzinās publisku funkciju veikšanas izmaksas. Tiesa atzina, ka šāda situācija nebūtu loģiska, jo tādējādi valsts izveidotu tādu regulējumu, kas sadārdzinātu valsts pārvaldes funkciju veikšanu, proti, padarītu to neefektīvāku, lai arī atvasinātu publisku personu veidošanas mērķis ir efektivizēt valsts pārvaldes funkciju veikšanu.

[5.4] Tiesa atzina, ka likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 1.panta otrā daļa ir jāskata kopsakarā ar tā paša likuma 2.pantu, kas noteic NĪN maksātājus.

Atbilstoši likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 2.panta piektajai daļai NĪN par valsts vai pašvaldības īpašumā esošu zemi un ēkām maksā to lietotājs, bet, ja tāda nav, – nomnieks.

Secināms, ka gadījumā, ja valsts vai pašvaldība nekustamo īpašumu nav nodevusi citai personai lietošanā vai iznomājusi, tad par to NĪN nav jāmaksā. Minētais apstiprina iepriekš norādītos secinājumus, ka NĪN nav jāmaksā par nekustamo īpašumu, kas tiek izmantots publisku funkciju veikšanai. Savukārt nodoklis ir jāmaksā, ja valsts vai pašvaldība nekustamo īpašumu ir nodevusi citai personai lietošanā vai iznomājusi, jo šādā situācijā, nenosakot pienākumu maksāt nodokli par šādu nekustamo īpašumu, valsts radītu sev nepamatotas priekšrocības, salīdzinot ar privātpersonām, kas iznomā savus nekustamos īpašumus, jo varētu piedāvāt savu nekustamo īpašumu nomai par lētāku maksu. Tāpat tas radītu nepamatotas priekšrocības savu īpašumu nomniekiem, jo tiem varētu noteikt mazāku nomas maksu, kā privātpersonai būtu jānosaka par savu nekustamo īpašumu.

[5.5] Tiesa atzina, ka likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 1.panta otrā daļa ir jāinterpretē tā, ka tā paredz, ka ar NĪN neapliek valstij piederošu nekustamo īpašumu, kurš tiek izmantots publisku funkciju veikšanai, kā arī valstij piederošu nekustamo īpašumu, kurš nav nodots lietošanā vai iznomāts. Līdz ar to likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 1.panta otrās daļas 11.punkts interpretējams paplašināti, t.i., ar jēdzienu „valstij un pašvaldībām piekritīgais nekustamais īpašums" ir jāsaprot arī valstij vai pašvaldībai piederošs nekustamais īpašums.

[5.6] No lietas materiāliem tiesa konstatēja, ka nekustamā īpašuma */adrese/*, kadastra Nr.*/kadastra numurs/*, platība ir 34996m^2. Zemes gabala daļa 22592 m^2 platībā iznomāta Valsts ieņēmumu dienestam, zemes gabalā atrodas arī Sarkandaugavas upe, ielas aizsargjosla un teritorija plānotajam dzelzceļam. Lietā ir strīds par to, vai uz zemes gabala atrodas iela vai tikai ielas aizsargjosla, tomēr tiesa atzina, ka tam nav nozīmes lietā. Jebkurā gadījumā no lietas materiāliem redzams, ka zemes gabalu izmanto tiešās pārvaldes iestāde – Valsts ieņēmumu dienests. Uz zemes gabala atrodas arī publiski ūdeņi un publisku lietu aizsargjoslas, kā arī teritorija, kur plānots dzelzceļš. No lietas materiāliem neizriet, ka kāda zemes gabala daļa būtu nodota lietošanā vai iznomāta kādai privātpersonai vai atvasinātai publisko tiesību juridiskai personai. Arī atbildētāja uz to nav norādījusi.

Tiesa secināja, ka viss zemes gabals tiek izmantots publisku funkciju pildīšanai, jo to izmanto tiešās pārvaldes iestāde savu funkciju veikšanai, uz tā atrodas publiskas lietas un to aizsargjoslas, kā arī teritorija, kur plānots būvēt dzelzceļu. Līdz ar to viss zemes gabals nebūtu apliekams ar NĪN, pamatojoties uz likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 1.panta otro daļu.

[5.7] 2009.gada 1.janvārī un Lēmuma pieņemšanas laikā Ministru kabineta 2006.gada 20.jūnija noteikumu Nr.495 „Likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" normu piemērošanas kārtība" 23.punkts noteica, ka, piemērojot likuma 2.panta piekto daļu, par zemes un ēkas lietotāju uzskatāma persona, kurai ar valsts vai pašvaldības institūcijas lēmumu valstij vai pašvaldībai piederoša zeme un ēkas ir nodotas valdījumā, bet par tādas zemes lietotāju, uz kuras atrodas valstij vai pašvaldībai piederoša, privatizācijai nodota vai privatizēta daudzdzīvokļu māja, – daudzdzīvokļu mājas apsaimniekotājs.

No minētās normas redzams, ka lietotājs ir persona (persona, kurai ir sava tiesībspēja).

Satiksmes ministrija nav juridiska persona ar savu tiesībspēju. Satiksmes ministrija ir tiešās pārvaldes iestāde, caur kuru savu tiesībspēju un rīcībspēju īsteno Latvijas Republika.

Tādējādi apstāklis, ka īpašuma tiesības uz zemes gabalu nostiprinātas valstij Satiksmes ministrijas personā, nenozīmē to, ka Satiksmes ministrija ir uzskatāma par zemes gabala lietotāju. Tā kā Satiksmes ministrijai nav savas tiesībspējas un tā nav patstāvīga juridiska persona, tad Satiksmes ministrija ir tikai institūcija, caur kuru Latvijas Republika īsteno savas īpašnieka tiesības. Satiksmes ministrijai kā tiešās pārvaldes iestādei nevar būt atsevišķs patstāvīgs statuss attiecībā uz valstij piederošu zemes gabalu, jo Satiksmes ministrija darbojas īpašnieka vārdā. Tādu pašu apsvērumu dēļ Satiksmes ministrija nevar tikt uzskatīta arī par zemesgabala nomnieci.

Tādējādi tiesa atzina, ka pieteicēja nav zemesgabala lietotāja vai nomniece un ka pieteicējai nav jāmaksā NĪN par zemesgabalu.

[6] Par Administratīvās rajona tiesas 2011.gada 1.jūnija spriedumu atbildētāja iesniedza apelācijas sūdzību, norādot, ka tiesa nepareizi interpretē tiesību normās noteikto. Valstij ir uzlikts pienākums maksāt NĪN par saviem

nekustamajiem īpašumiem, lai valsts optimizētu savu līdzekļu izlietošanu un neturētu īpašumā tādus nekustamos īpašumus, kuri nav valstij nepieciešami publisko funkciju veikšanai, vai neturētu īpašumus neiznomātus.

[7] Rakstveida paskaidrojumā par apelācijas sūdzību pieteicēja norāda, ka pirmās instances tiesas spriedums ir tiesisks. Satiksmes ministrija paskaidro, ka NĪN aprēķināts par zemi zem ceļiem un sliežu ceļiem. Par zemesgabalu NĪN nekad nav maksāts, turklāt Satiksmes ministrija nav saņēmusi NĪN maksāšanas paziņojumus no citām pašvaldībām.

[8] Tiesas sēdē atbildētājas pārstāve uzturēja apelācijas sūdzību, bet Satiksmes ministrijas pārstāves apelācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[9] Pārbaudījusi lietas materiālus un noklausījusies procesa dalībnieku paskaidrojumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība ir nepamatota, bet pieteikums ir apmierināms.

[10] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu sprieduma motīvu daļā norāda šā likuma 251.panta piektajā daļā noteiktos apstākļus, kā arī motivē attieksmi pret pirmās instances tiesas spriedumu. Ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šādā gadījumā šā likuma 251.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka Administratīvās rajona tiesas 2011.gada 1.jūnija spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tādēļ, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu, apgabaltiesa pievienojas Administratīvās rajona tiesas 2011.gada 1.jūnija spriedumā norādītajai motivācijai (*sk. šā sprieduma 5.punktu*) un to neatkārto.

[11] Apelācijas sūdzībā norādīts, ka valstij ir uzlikts pienākums maksāt NĪN par saviem nekustamajiem īpašumiem, lai valsts optimizētu savu līdzekļu izlietošanu un neturētu īpašumā tādus nekustamos īpašumus, kuri nav valstij nepieciešami publisko funkciju veikšanai, vai neturētu īpašumus neiznomātus.

Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka minētais arguments neatbilst lietā nodibinātajiem apstākļiem. No lietas materiāliem apgabaltiesa konstatē, ka šajā gadījumā ar Lēmumu uzlikts pienākums samaksāt NĪN par tādu valstij piederošu zemesgabalu, kurš ir nepieciešams tiešās pārvaldes iestādei publisko funkciju veikšanai, turklāt uz zemesgabala atrodas publiskas lietas un to aizsargjoslas, kā arī teritorija, kur plānots būvēt dzelzceļu. Līdz ar to ir

pareizs pirmās instances tiesas secinājums, ka šajā gadījumā NĪN aprēķināts nepamatoti.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307.pantu un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

apmierināt Satiksmes ministrijas pieteikumu par Rīgas domes 2009.gada 12.jūnija lēmuma Nr.1-43/RD-09-1680nd atcelšanu.

Atcelt Rīgas domes 2009.gada 12.jūnija lēmumu Nr.1-43/RD-09-1680nd no tā pieņemšanas dienas.

Uzlikt pienākumu Rīgas pilsētas pašvaldībai atmaksāt Satiksmes ministrijai tās samaksāto valsts nodevu Ls 20 (divdesmit latus).

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja	*(paraksts)*	R.Paegle
Tiesneši	*(paraksts)*	I.Kaļiņina
	(paraksts)	M.Vīgants

NORAKSTS PAREIZS:
Administratīvās apgabaltiesas tiesnese R.Paegle
Rīgā 2013.gada 18.februārī.